

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

УТВЪРЖДАВАМ:

ДОЦ. Д-Р ВЛАДИМИР АТАНАСОВ

МИНИСТЪР

**УЧЕБНА ПРОГРАМА
ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА
ЗА ВТОРИ КЛАС**

**СОФИЯ
2002 г.**

I. ОБЩО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА

Обучението по български език и литература във втори клас се реализира като съставна част от езиковото и литературното обучение в културно-образователната област "Български език и литература" в системата на общообразователната подготовка.

Във втори клас продължава процесът на овладяване на езикови и литературни знания, започнал в първи клас, като усвоените начални знания за езиковите и речевите единици и за художествената образност се обогатяват и надграждат, уточняват и задълбочават. Формираните в първи клас начални комуникативно-речеви умения и компетентности се усъвършенстват и допълват чрез езиковото и литературното обучение, чрез специалните за тази цел уроци във втори клас.

Обучението по български език и литература, формирането на комуникативно-речеви умения обуславят комплексния характер на учебния предмет "Български език и литература" във втори клас.

Езиковото обучение се реализира чрез учебник по български език и учебни тетрадки, в които конкретното учебно съдържание интерпретира знания за основните езикови и речеви единици в съответствие с равнището на психофизическото развитие на децата и със степента на овладяването им в предходния първи клас, като ги задълбочава и обогатява, включва и нова информация, и практически упражнения.

Литературното обучение се реализира чрез читанка, в която са включени достъпни като съдържание и обем литературни произведения с високи художествени достойнства, съдействащи за формиране на нравствени и естетически критерии, на ясно съзнание за национална идентичност, за приобщаване към света на литературата за деца, представена чрез образци на класиката и съвременността, близки до детското светоусещане и интереси.

Формирането на комуникативно-речеви умения и компетентности се реализира чрез езиковото и литературното обучение, и чрез специалните за тази цел уроци, в които второкласниците се запознават с достъпни за възрастта жанрове на устната и писмената реч, усъвършенстват се овладените в първи клас умения за общуване и създаване на собствен текст.

Учебната програма по български език и литература за втори клас се реализира в рамките на 224 учебни часа годишно, които се провеждат в 32 учебни седмици по седем часа седмично, както следва:

Български език	2 часа седмично
Формиране на комуникативно-речеви умения	1,5 часа седмично
Литература	
Възприемане и осмисляне на литературно произведение	3 часа седмично
Извънкласно четене	0,5
	/1 час през седмица/

Овлабяването на езикови знания и на знания за художествената образност, достъпни за възрастта, съдействат за формиране на комуникативно-речеви компетентности – за развитието на устната и писмената реч на учениците, на уменията им да общуват, на познавателните им интереси и творческите им способности, на мисленето, паметта и въображението им.

II. ЦЕЛИ НА ОБУЧЕНИЕТО ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА ВЪВ ВТОРИ КЛАС

Чрез обучението по български език и литература във втори клас се цели:

- § усъвършенстване на уменията на учениците да четат правилно, съзнателно и изразително, да пишат грамотно и четливо;
- § овладяване и задълбочаване на знанията за строежа на езика и езиковите и речевите единици, за някои правоговорни, правописни, пунктуационни и граматически норми;
- § усъвършенстване на уменията на учениците за възприемане и осмисляне на художествен текст, за интерпретацията му с помощта на учителя при изучаване на кратки по обем и достъпни като съдържание литературни произведения; за споделяне на впечатления за прочетеното литературно произведение; за самостоятелно четене на художествени и научнопопулярни текстове, подходящи за възрастта;
- § усъвършенстване на комуникативно-речевите умения за ориентация в комуникативната ситуация, за съобразяване с комуникативната цел и за адекватен избор на изразни средства за нейното реализиране; за конструиране на текст; за създаване на собствен текст по определена словесна или визуална опора с помощта на учителя;
- § развитие на устната и писмената реч, мисленето, паметта и въображението, познавателните интереси и творческите способности на второкласниците.

ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ОБУЧЕНИЕТО ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА ВЪВ ВТОРИ КЛАС И УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ

III. Очаквани резултати		IV. Учебно съдържание (теми, понятия, контекст и дейности, междупредметни връзки)			
Колона 1	Колона 2	Колона 3	Колона 4	Колона 5	Колона 6
Ядра на учебно съдържание	Очаквани резултати на ниво учебна програма	Очаквани резултати по раздели (обучение по български език, литературно обучение, формиране на комуникативно-речеви умения)	Основни нови понятия	Контекст и дейности	Възможности за междупредметни връзки
<p>Български език</p> <p>Ядро 1: Социокултурни компетентности</p>	<p>Стандарт 1: Ученикът разказва, описва, задава въпроси, дава отговори, обяснява, като използва уместно езикови средства, характерни за ситуацията на общуване съобразно участниците в нея, темата, целта и условията.</p> <p>ξ Очакван резултат 1: Ученикът си служи с основните езикови и речеви единици в съответствие с комуникативната ситуация;</p>	<p>1.Български език</p> <p>Ученикът:</p> <p>ξ може да се ориентира в комуникативната ситуация и участниците в нея с помощта на учителя;</p> <p>ξ може да използва с помощта на учителя основните езикови и речеви единици (звук,сричка, дума, изречение,текст) в конкретната комуникативна ситуация в зависимост от комуникативната цел;</p>	<p>съществително име;</p> <p>прилагателно име;</p> <p>глагол;</p> <p>м. род;</p> <p>ж. род;</p> <p>ср. род;</p> <p>ед. ч.;</p> <p>мн.ч.</p>	<p>На учениците се дава възможност да:</p> <p>ξ задават въпроси;</p> <p>ξ отговарят на въпроси;</p> <p>ξ разказват чута или прочетена история, научнопопулярен или художествен текст;</p> <p>ξ дават обяснение във връзка с обсъждана тема;</p> <p>ξ участват в диалогични форми на устната реч.</p>	<p>Околен свят (четат научно-популярни текстове).</p> <p>Математика (различават единствено и множествено число).</p>

	<p>ξ Очакван резултат 2: Ученикът използва уместно съществителни имена, прилагателни имена и глаголи в зависимост от комуникативната цел;</p> <p>ξ Очакван резултат 3: Ученикът може да използва думи, близки по значение в съответствие с комуникативната цел;</p>	<p>Ученикът:</p> <p>ξ може да разграничава съществителни собствени и нарицателни имена в м., ж., ср.р., в ед. и мн.ч., умалителни съществителни; прилагателни имена в м.,ж., и ср.р., в ед. и мн.ч.; глаголи в ед. и мн.ч.;</p> <p>ξ умее да употребява в речта си съществителни собствени и нарицателни имена (м.,ж.,и ср.р.,ед. и мн.ч.), умалителни съществителни, прилагателни имена (в м.,ж., и ср.р., ед. и мн.ч.), глаголи (ед. и мн.ч.)</p> <p>Ученикът:</p> <p>ξ може да избира с помощта на учителя думи, близки по значение в зависимост от комуникативната цел и участниците в комуникативната ситуация;</p> <p>ξ може да използва в зависимост от комуникативната цел думи, близки по значение с помощта на учителя;</p>		<p>На учениците се дава възможност да:</p> <p>ξ изменят съществителни имена в м., ж., и ср.р., в ед. и мн.ч., изменят прилагателни имена в м., ж., и ср.р., в ед. и мн.ч., като ги съгласуват със съществително име;</p> <p>ξ изменят глаголите в ед. и мн.ч.;</p>	
--	---	---	--	---	--

<p>Ядро 2:</p>	<p>Стандарт 3: Ученикът използва в речта си определен обем от синтактичните ресурси на езика: служи си с различни по цел на изказването и състав изречения; използва различни словоредни варианти.</p> <p>ξ Очакван резултат 1: Ученикът си служи с различни по цел на изказване изречения: съобщително и въпросително;</p> <p>ξ Очакван резултат 2: Ученикът използва различни словоредни варианти в зависимост от целта на изказването.</p>	<p>Ученикът:</p> <p>ξ може да разграничава съобщително и въпросително изречение;</p> <p>ξ умее да си служи със съобщително и въпросително изречение в конкретна комуникативна ситуация в зависимост от целта на изказването;</p>		<p>На учениците се дава възможност да:</p> <p>ξ съставят и конструират съобщителни и въпросителни изречения;</p> <p>ξ съставят кратки текстове, като използват различни по цел на изказване изречения (съобщителни и въпросителни);</p> <p>ξ участват в разнообразни форми на устно и писмено общуване и използват съобщителни и въпросителни изречения;</p>	
-----------------------	---	---	--	---	--

<p>Ядро 3: Социокул- турна и езикова компетент- ност:</p> <p>Устно об- щуване</p>	<p>Говорене:</p> <p>Стандарт 5: Ученикът владее основни норми на книжовния изговор.</p> <p>ξ Очакван резултат 1: Ученикът изговаря правилно звучните съгласни в края на думите;</p> <p>ξ Очакван резултат 2: Ученикът изговаря правилно звучните съгласни пред беззвучните;</p> <p>ξ Очакван резултат 3: Ученикът изговаря правилно глаголите, при които ударението пада на последната сричка;</p> <p>ξ Очакван резултат 4: Ученикът изговаря правилно глаголи в множествено число, завършващи в ед.ч. на -а, -я; -м.</p>	<p>Ученикът:</p> <p>ξ може да разграничава звучните и беззвучните съгласни в техните корелативни противопоставяния (б-п, в-ф, д-т, з-с, ж-ш, г-к);</p> <p>ξ може да прави разлика между изговор и правопис на звучните съгласни в края на думите;</p> <p>ξ умее да прави проверка за изговора на звучните съгласни в края на думата чрез сродни думи;</p> <p>Ученикът:</p> <p>ξ може да прави разлика между изговор и правопис на звучните съгласни пред беззвучните;</p> <p>ξ умее да прави проверка за изговора на звучните съгласни пред беззвучните чрез сродни думи;</p> <p>Ученикът:</p> <p>ξ може да разграничава изговора и правописа на глаголите, при които ударението пада на последната сричка;</p> <p>Ученикът:</p> <p>ξ може да разграничава формите за множествено число на глаголите, завършващи в ед.ч. на -а, -я и -м;</p>	<p>звучна съгласна;</p> <p>беззвучна съгласна;</p> <p>единствено и множествено число на глагола;</p>	<p>На учениците се дава възможност да:</p> <p>ξ изменят формата на думата;</p> <p>ξ сравняват сродни думи;</p> <p>ξ правят проверка в правописен речник;</p> <p>На учениците се дава възможност да:</p> <p>ξ изменят формата на глагола, като го поставят в ед. и мн. число;</p>	<p>Математика (различават единствено и множествено число).</p>
---	---	--	--	--	--

<p>Ядро 4: Социокул- турна и езикова компетент- ност</p> <p>Писмено общуване</p>	<p>Четене: Стандарт 1: Ученикът чете на глас гладко, с адекватна интонация и тем- по, правилно поставя паузите; доказва, че е разбрал основния смисъл на прочетеното.</p> <p>ξ Очакван резултат 1: Ученикът изговаря с подходяща интонация съобщително и въ- просително изречение;</p> <p>ξ Очакван резултат 2: Ученикът чете на глас гладко и доказва, че е разбрал смисъла на прочетеното съобщително и въ- просително изречение;</p>	<p>Ученикът:</p> <p>ξ може да разграничава на емпирич- но равнище изговора на събщи- телно и въпросително изречение;</p> <p>ξ умее да изговаря с подходяща интонация съобщително и въ- просително изречение;</p> <p>Ученикът:</p> <p>ξ разграничава смисъла на събщи- телно и въпросително изречение;</p> <p>ξ умее правилно да използва съб- щително и въпросително изрече- ние, за да изгради смисъла на прочетеното;</p>	<p>гласен звук; ударение; сричка;</p> <p>звучна съгласна;</p>	<p>На учениците се дава възможност да:</p> <p>ξ съставят и конструи- рат съобщителни и въпросителни изрече- ния;</p> <p>ξ изговарят съобщител- ни и въпросителни изречения;</p> <p>На учениците се дава възможност да:</p> <p>ξ четат на глас кратки текстове, съдържащи съобщителни и въпро- сителни изречения;</p> <p>ξ използват в речта си съобщителни и въпро- сителни изречения;</p>	
	<p>Стандарт 4: Ученикът си служи с учебни речници.</p> <p>ξ Очакван резултат 1: Ученикът прави проверка на правописа на думи – съществи- телни, прилагателни и глаголи, в правописен речник; ползва уче- бен енциклопедичен речник на термините.</p>	<p>Ученикът:</p> <p>ξ може да си служи с помощта на учителя с правописен речник;</p> <p>ξ може с помощта на учителя да ползва учебни енциклопедични речници на термините;</p>		<p>На учениците се дава възможност да:</p> <p>ξ ползват правописен речник;</p> <p>ξ ползват енциклопеди- чен речник на терми- ните;</p>	<p>Околен свят (четат научно- популярни текстове)</p>

<p>Ядро 4: Социокул- турна и езикова компетент- ност</p> <p>Писмено общуване</p>	<p>Писане:</p> <p>Стандарт 1: Ученикът владее основни нор- ми на графичната и писмената система на българското писмо: пише четливо; пише правилно думи с правописни особености; владее основната употреба на пунктуационните знаци; отде- ля изреченията в текста, като означава началото и края им; пише разделно думите без собствено ударение.</p> <p>ξ Очакван резултат 1: Ученикът пише правилно букви- те на гласните звукове с и без ударение, и в крайната сричка на думата;</p> <p>ξ Очакван резултат 2: Ученикът пише правилно звуч- ните съгласни в края на думата;</p> <p>ξ Очакван резултат 3: Ученикът пише правилно звучни съгласни пред беззвучни съглас- ни;</p> <p>ξ Очакван резултат 4: Ученикът пише правилно глаго- лите, при които ударението пада на последната сричка;</p> <p>ξ Очакван резултат 5: Ученикът пише правилно глаго- лите в мн.ч., завършващи в ед.ч. на -а, -я; -м.</p>	<p>Ученикът:</p> <p>ξ може да пише правилно буквите на гласните звукове с и без ударе- ние, и в крайната сричка на дума- та;</p> <p>Ученикът:</p> <p>ξ може да пише правилно звучните съгласни в края на думата;</p> <p>ξ умее да прави проверка за право- писа на звучните съгласни в края на думата;</p> <p>Ученикът:</p> <p>ξ може да пише правилно звучните съгласни пред беззвучните;</p> <p>ξ умее да прави проверка на право- писа на звучните съгласни пред беззвучни;</p> <p>Ученикът:</p> <p>ξ може да пише правилно глаголи- те, при които ударението пада на последната сричка;</p> <p>ξ умее да прави проверка на право- писа на глаголите с ударение на последната сричка;</p> <p>Ученикът</p> <p>ξ може да пише правилно глаголите в множествено число, които в единствено число завършват на -а, -я, -м.</p>	<p>На учениците се дава възможност да:</p> <p>ξ сравняват сродни ду- ми, в които гласната е под ударение и звучи ясно;</p> <p>ξ правят проверка в правописен речник;</p> <p>ξ изменят формата на думата (ед. и мн.ч.);</p> <p>На учениците се дава възможност да:</p> <p>ξ изменят формата на думата;</p> <p>ξ сравняват сродни думи;</p> <p>ξ правят проверка в правописен речник;</p> <p>ξ изменят формата на глагола в ед. и мн. число;</p> <p>На учениците се дава възможност да:</p> <p>ξ изменят формата на глагола от ед. в мн. число;</p>	
---	--	---	--	--

	<p>ξ Очакван резултат 6: Ученикът владее основната употреба на пунктуационните знаци: точка, въпросителен;</p> <p>ξ Очакван резултат 7: Ученикът отделя изреченията в текста, като означава началото и края им.</p>	<p>Ученикът:</p> <p>ξ може да употребява препинателните знаци: точка, въпросителен;</p> <p>Ученикът:</p> <p>ξ може да обозначава началото на изречението с главна буква;</p> <p>ξ умее да обозначава края на съобщителното изречение с точка, въпросителното изречение – с въпросителен знак.</p>		<p>ξ пишат съобщителни и въпросителни изречения;</p> <p>На учениците се дава възможност да:</p> <p>ξ конструират и съставят съобщителни и въпросителни изречения;</p>	
<p>Литература</p> <p>Ядро 1: Социокултурни компетентности</p>	<p>Стандарт 1: Ученикът разбира основната етическа опозиция добро – зло и я обяснява в конкретни сюжетни ситуации.</p> <p>ξ Очакван резултат 1: Ученикът се ориентира в опозицията добро – зло в конкретна приказка.</p>	<p>2. Литература</p> <p>Ученикът:</p> <p>ξ се ориентира с помощта на учителя в етическата опозиция добро – зло в конкретната изучавана приказка;</p> <p>ξ може с помощта на учителя да открие героите – носители на доброто и злото в дадена приказка;</p> <p>ξ може да изрази емоционално – оценъчно отношение към героите – носители на доброто и злото;</p> <p>ξ открива на прагматично равнище характерна жанрова особеност на приказката – победата на доброто над злото.</p>		<p>На учениците се дава възможност да:</p> <p>ξ четат приказки;</p> <p>ξ изразяват отношение към герои – носители на доброто и злото;</p>	

	<p>Стандарт 3: Ученикът открива основни белези на своята национална идентичност в изучавани литературни произведения.</p> <p>ξ Очакван резултат 1: Ученикът се ориентира в характерни за националната му идентичност особености в изучавани литературни произведения.</p>	<p>Ученикът:</p> <p>ξ може да открие с помощта на учителя в изучаваните и прочетените самостоятелно литературни произведения характерните за националната му идентичност особености (разкази, стихотворения, приказки);</p> <p>ξ умее да се отнася коректно и толерантно към българските граждани с друг етнически произход;</p>		<p>На учениците се дава възможност да:</p> <p>ξ четат литературни произведения, съдействащи за формиране на национално самосъзнание;</p> <p>ξ рецитират стихотворения, преразказват приказки и разкази;</p> <p>ξ четат допълнително информация с научнопопулярен характер за традициите, обичаите и ценностите на българина и на българските граждани с друг етнически произход;</p>	<p>Околен свят (четат научнопопулярни текстове за традициите и обичаите на роми, турци, татари, власи, арменци, каракачани).</p>
	<p>Стандарт 4: Ученикът изказва благопожелания по случай традиционни празници и във връзка с български народни обичаи.</p> <p>ξ Очакван резултат 1: Ученикът изразява благопожелания по конкретен повод: празник от календара на българина; народен обичай.</p>	<p>Ученикът:</p> <p>ξ познава с помощта на учителя характерните за календара на българина празници и обичаи;</p> <p>ξ може да открива в изучаваните литературни и фолклорни произведения изобразени обредни действия във връзка с даден обичай на българина; ориентира се в характерното за даден празник на българина, изобразено в конкретно литературно произведение;</p> <p>ξ може с помощта на учителя да изказва благопожелания по случай традиционни празници и по повод народни обичаи;</p>		<p>На учениците се дава възможност да:</p> <p>ξ четат допълнителна информация с научнопопулярен характер за празниците и обичаите на българина;</p> <p>ξ изричат благопожелания по повод на даден празник или обичай;</p>	<p>Околен свят (четат научнопопулярни текстове за традициите и обичаите на българина).</p>

	<p>Стандарт 5: Ученикът участва в групова дейност за създаване на игрови и сценични форми по литературни творби.</p> <p>ξ Очакван резултат 1: Ученикът се включва в четене по роли на приказка, басня или разказ, построени в диалогична реч.</p> <p>ξ Очакван резултат 2: Ученикът участва в групова дейност за интерпретация на литературно произведение със средствата на театралното изкуство.</p>	<p>Ученикът:</p> <ul style="list-style-type: none"> ξ може да избере дадена роля в зависимост от предпочитанията си; ξ може с помощта на учителя да прочете репликите на героя, чиято роля е избрал; да изрази отношението си към героя; ξ може с помощта на учителя да прочете авторската реч, ако е предпочел да бъде четец; да изрази отношението на автора към героя; <p>Ученикът:</p> <ul style="list-style-type: none"> ξ може с помощта на учителя да представи съдържанието на кратко литературно произведение чрез драматизация на художествения текст; ξ може с помощта на учителя да се "превъплати" в образа на героя, чиято роля изпълнява, по време на сценичното представление; ξ може да подбере или да изработи с помощта на учителя кукли, декори, костюми за сценичното представление; ξ може с помощта на учителя да избере подходяща музика за сценичното представяне на художествения текст; ξ може с помощта на учителя да изработи афиш за предстоящото сценично представление; 		<p>На учениците се дава възможност да:</p> <ul style="list-style-type: none"> ξ избират роля; ξ четат репликите на героите или авторската реч; <p>На учениците се дава възможност да:</p> <ul style="list-style-type: none"> ξ драматизират художествен текст с помощта на учителя; ξ изработват костюми за героите и декори; ξ избират кукли, маски; ξ участват в сценично представяне на художествен текст; ξ подбират подходяща музика за сценичното представление; ξ изработват афиш; 	<p>Домашен бит и техника; Изобразително изкуство (изработват кукли.</p> <p>Музика (подбират подходяща музика.</p> <p>Изобразително изкуство (изработват афиш.</p>
--	---	---	--	---	--

<p>Ядро 2: Литературни компетентности</p>	<p>Стандарт 1: Ученикът разпознава художествен и нехудожествен текст; проза и стихове; повествование, описание и разсъждение; диалог и монолог.</p> <p>ξ Очакван резултат 1: Ученикът разграничава на емпирично равнище художествен и нехудожествен текст;</p> <p>ξ Очакван резултат 2: Ученикът различава на емпирично равнище проза и стихове;</p> <p>ξ Очакван резултат 3: Ученикът разпознава в практически план повествование и описание;</p> <p>ξ Очакван резултат 4: Ученикът различава на емпирично равнище диалог и монолог в художествен текст;</p>	<p>Ученикът:</p> <p>ξ може да разграничи с помощта на учителя в практически план художествен и нехудожествен текст;</p> <p>ξ открива с помощта на учителя на емпирично равнище характерното за художествената образност – чрез подборното четене на художествен текст;</p> <p>ξ може в практически план с помощта на учителя да прави разлика между проза и стихове;</p> <p>ξ може с помощта на учителя на емпирично равнище да разпознава повествование и описание в художествен текст – чрез подборно четене на епизоди от художествен текст и на портретно описание на герой, на природна картина в изучаваното литературно произведение;</p> <p>ξ може с помощта на учителя да разграничава в практически план диалог и монолог в художествен текст – чрез подборно четене и чрез четене по роли на диалога, и изразително четене на монолога;</p>		<p>На учениците се дава възможност да:</p> <p>ξ четат художествени и научнопопулярни текстове;</p> <p>ξ четат и преразказват литературни и фолклорни произведения в проза;</p> <p>ξ четат и рецитират литературни произведения в стихове;</p> <p>ξ четат по роли;</p> <p>ξ четат изразително художествен текст;</p>	
---	--	---	--	---	--

	<p>Стандарт 2: Ученикът различава литературни жанрове, представени по-широко в учебното съдържание.</p> <p>ξ Очакван резултат 1: Ученикът разграничава в практически план приказка, разказ, стихотворение, гатанка, пословица, басня, народна песен.</p>	<p>Ученикът:</p> <p>ξ може с помощта на учителя да прави разлика на емпирично равнище между фолклорно и литературно произведение;</p> <p>ξ може да чете и да преразказва с помощта на учителя кратки народни, авторизирани и авторски приказки;</p> <p>ξ може да чете и да преразказва с помощта на учителя достъпни за възрастта кратки разкази;</p> <p>ξ може да чете и рецитира с помощта на учителя кратки, достъпни за възрастта стихотворения – с близка до детското светоусещане тематика;</p> <p>ξ може да отгатва фолклорни и литературни гатанки, достъпни за възрастта;</p> <p>ξ познава в практически план пословицата като фолклорно произведение и може с помощта на учителя да я отнася и съпоставя с конкретното съдържание на изучаваното литературно произведение;</p> <p>ξ може да чете и да преразказва, да чете по роли с помощта на учителя достъпни за възрастта басни;</p> <p>ξ може да чете и да интерпретира с помощта на учителя конкретното съдържание на народна песен;</p>	<p>басня;</p> <p>народна песен;</p>	<p>На учениците се дава възможност да:</p> <p>ξ четат и преразказват фолклорни и литературни произведения в проза (приказка, разказ, басня);</p> <p>ξ четат и рецитират стихотворения;</p> <p>ξ четат и отгатват гатанки;</p> <p>ξ съотнасят пословици към текста на изучавани литературни и фолклорни произведения;</p> <p>ξ четат и слушат народни песни.</p>	<p>Музика (слушат народни песни)</p>
--	--	---	-------------------------------------	--	--------------------------------------

	<p>Стандарт 3: Ученикът разграничава основните моменти в развитието на действието.</p> <p>ξ Очакван резултат 1: Ученикът открива епизодите в повествователен текст.</p>	<p>Ученикът:</p> <p>ξ може с помощта на учителя да разграничава чрез подборно четене епизодите в повествователен текст – приказка, разказ и басня;</p> <p>ξ може с помощта на учителя да преразказва отделни епизоди или цялото литературно произведение, като спазва последователността в развитието на действието чрез логическа обвързаност на епизодите;</p>		<p>На учениците се дава възможност да:</p> <p>ξ четат подборно епизоди от повествователен художествен текст;</p> <p>ξ преразказват епизоди от художествен текст или цялото литературно произведение;</p>	
	<p>Стандарт 5: Ученикът открива в изучавани художествени творби достъпни фигури на речта.</p> <p>ξ Очакван резултат 1: Ученикът разграничава на емпирично равнище епитет, повторение, сравнение, изброяване.</p>	<p>Ученикът:</p> <p>ξ може с помощта на учителя в практически план да открива художествените образни определения – епитетите в изучаваното литературно произведение;</p> <p>ξ умее с помощта на учителя на емпирично равнище да открива повторението в художествения текст на изучаваното литературно произведение;</p> <p>ξ може с помощта на учителя на инструментално равнище да открива изброяването в художествения текст на изучаваното литературно произведение;</p> <p>ξ може с помощта на учителя да открива сравнението в художествения текст на изучаваното литературно произведение;</p>	<p>епитет, повторение, изброяване;</p>	<p>На учениците се дава възможност да:</p> <p>ξ четат художествени текстове;</p> <p>ξ откриват достъпни за възрастта: епитети, повторения, изброяване, сравнение;</p>	

	<p>Стандарт 6: Ученикът познава съдържанието на най – значимите творби на българската детска литература и на българския фолклор, включени в учебното съдържание.</p> <p>ξ Очакван резултат 1: Ученикът познава съдържанието на част от най – значимите творби на българската детска литература и на българския фолклор, включени в учебното съдържание за втори клас.</p>	<p>Ученикът:</p> <p>ξ може с помощта на учителя да се ориентира в съдържанието на изучаваните произведения на българската детска литература и българския фолклор;</p> <p>ξ може с помощта на учителя да запомня, възпроизвежда и интерпретира чрез изразително четене, преразказ, драматизация, четене по роли и словесно обрисуване конкретното съдържание на най – значимите творби от българската детска литература и фолклор, съдействащи за формиране на национално самосъзнание;</p>		<p>На учениците се дава възможност да:</p> <p>ξ четат българска литература за деца и фолклорни произведения;</p> <p>ξ четат изразително, четат по роли, преразказват, драматизират, обрисуват с думи конкретното съдържание на изучаваните литературни и фолклорни произведения;</p>	
<p>Ядро 3: Социокултурна и литературна компетентност:</p> <p>Общуване с художествена творба</p>	<p>Стандарт 3: Ученикът изразява емоционално-оценъчно отношение към герои и ситуации в литературната творба.</p> <p>ξ Очакван резултат 1: Ученикът изразява отношението си към героите и случката в изучаваното литературно произведение;</p>	<p>Ученикът:</p> <p>ξ може с помощта на учителя да изрази с думи отношението си към героите в изучаваното литературно произведение;</p> <p>ξ може с помощта на учителя да обоснове оценката си за разказаната от автора случка;</p> <p>ξ може да изрази емоционално – оценъчното си отношение към героите и ситуациите в литературното произведение чрез изразителното му четене, чрез четенето по роли и драматизацията на художествения текст; чрез словесното обрисуване на картините в него;</p>		<p>На учениците се дава възможност да:</p> <p>ξ изразят отношение към героите и случката в литературното произведение;</p> <p>ξ четат изразително и по роли;</p> <p>ξ драматизират художествен текст;</p> <p>ξ обрисуват с думи картини от литературно произведение;</p>	

	<p>Стандарт 4: Ученикът изявява предпочитания към определени герои, творби, жанрове.</p> <p>ξ Очакван резултат 1: Ученикът изразява предпочитанията си към литературни герои, творби и жанрове;</p> <p>ξ Очакван резултат 2: Ученикът се аргументира за предпочитанията си към определени герои, творби и жанрове.</p>	<p>Ученикът:</p> <p>ξ може с помощта на учителя да изрази предпочитанията си към определени герои, литературни произведения и жанрове, включени в учебното съдържание или прочетени самостоятелно;</p> <p>ξ може с помощта на учителя да обоснове предпочитанията си към литературен герой, случка, творба от даден жанр, изучавани или прочетени самостоятелно;</p>		<p>На учениците се дава възможност да:</p> <p>ξ изразят предпочитанията си към литературни герои, случки, жанрове;</p> <p>ξ аргументират предпочитанията си;</p>	
--	---	---	--	---	--

<p>Ядро 4: Социокул- турна и ли- тературна компетент- ност:</p> <p>Създаване на изказва- ния и писмени текстове</p>	<p>Стандарт 1: Ученикът участва в беседа по съдържанието на литературна творба: отговаря на въпроси; изказва мнения, като подбира подходящи елементи от текста, за да ги обоснове; съставя и задава въпроси.</p> <p>ξ Очакван резултат 1: Ученикът отговаря на въпроси във връзка с изучаваното литературно произведение;</p> <p>ξ Очакван резултат 2: Ученикът изказва мнения за изучаваното литературно произведение;</p> <p>ξ Очакван резултат 3: Ученикът чете фрагменти от литературното произведение в отговор на поставените от учителя въпроси и разсъждава върху прочетеното;</p>	<p>Ученикът:</p> <p>ξ може да отговаря с помощта на учителя на достъпни репродуктивни и проблемни въпроси, отнасящи се до конкретното съдържание на изучаваното литературно произведение: случка, герои и пр.;</p> <p>ξ умее с помощта на учителя да изказва мнения и да прави кратък коментар по повод на изучаваното литературно произведение;</p> <p>ξ може с помощта на учителя да чете подборно фрагменти от художествения текст на изучаваното литературно произведение, за да отговори на поставените въпроси и да обоснове отговорите си;</p>		<p>На учениците се дава възможност да:</p> <p>ξ четат подборно фрагменти от художествения текст във връзка с поставените от учителя въпроси;</p> <p>ξ отговарят на въпроси на учителя по съдържанието на изучаваното литературно произведение;</p> <p>ξ изказват мнения и изразяват отношение към прочетеното;</p>	
--	--	--	--	---	--

	<p>ξ Очакван резултат 4: Ученикът съставя и задава елементарни въпроси по изучаваното литературно произведение;</p> <p>ξ Очакван резултат 5: Ученикът се включва в обсъждането на самостоятелно прочетено литературно произведение и изразява отношението си към прочетеното с помощта на учителя.</p>	<p>Ученикът:</p> <p>ξ умее с помощта на учителя да съставя и задава елементарни въпроси по съдържанието на изучаваното литературно произведение;</p> <p>ξ може с помощта на учителя да сподели впечатления за самостоятелно прочетено, кратко по обем и достъпно като съдържание, литературно произведение;</p>		<p>На учениците се дава възможност да:</p> <p>ξ съставят и задават въпроси по изучаваното литературно произведение;</p> <p>ξ четат самостоятелно кратки по обем и достъпни като съдържание литературни произведения;</p>	
--	--	--	--	---	--

<p>Български език</p> <p>Ядро 1: Социокултурни компетентности</p>	<p>Стандарт 2: Ученикът владее формулите за вежливост, използва формите за учтивост.</p> <p>ξ Очакван резултат 1: Ученикът си служи със средствата на речевия етикет.</p>	<p>3. Формиране на комуникативно – речеви умения</p> <p>Ученикът:</p> <p>ξ може с помощта на учителя да използва формулите за вежливост и формите за учтивост;</p> <p>ξ може с помощта на учителя да прави правилен избор на средствата на речевия етикет;</p>	<p>диалог</p>	<p>На учениците се дава възможност да:</p> <p>ξ участват в диалог;</p> <p>ξ служат си със средствата на речевия етикет;</p>	
<p>Ядро 3: Социокултурна и езикова компетентност:</p> <p>Устно общуване</p>	<p>Стандарт 2: Ученикът разказва свързано, предава чута история и може да я коментира.</p> <p>ξ Очакван резултат 1: Ученикът предава свързано и последователно съдържанието на чута история / художествен текст или картина/ и прави кратък коментар.</p>	<p>Ученикът:</p> <p>ξ може да предаде свързано и последователно съдържанието на познатата приказка или разказ;</p> <p>ξ успява да предаде свързано чута история и кратко да я коментира;</p> <p>ξ може да състави кратък разказ по картина или серия от картини;</p>		<p>На учениците се дава възможност да:</p> <p>ξ преразказват кратки приказки и разкази;</p> <p>ξ преразказват чута история;</p> <p>ξ коментират това, което преразказват;</p> <p>ξ описват наблюдавана картина или серия от картини.</p>	<p>Изобразително изкуство (разказват по картина).</p>

<p>Ядро 3: Социокул- турна и езикова компетент- ност:</p> <p>Устно об- щуване</p>	<p>Говорене:</p> <p>Стандарт 3: Ученикът заема своето място в диалог.</p> <p>ξ Очакван резултат 1: Ученикът участва в диалог, като разбира мястото си в него.</p> <p>Слушане:</p> <p>Стандарт 1: Ученикът умее да изслушва другите говорещи.</p> <p>ξ Очакван резултат 1: Ученикът се включва в диалога, без да прекъсва останалите участници.</p>	<p>Ученикът:</p> <p>ξ се ориентира с помощта на учителя за мястото си в определена комуникативна ситуация;</p> <p>ξ може да се включи в диалог адекватно с помощта на учителя;</p> <p>Ученикът:</p> <p>ξ умее да изслушва търпеливо останалите участници в диалога;</p> <p>ξ може да се включи в диалога, след като е изслушал събеседниците си, за да изрази мнението си;</p>		<p>На учениците се дава възможност да:</p> <p>ξ участват в диалог;</p> <p>На учениците се дава възможност да:</p> <p>ξ изразят своето мнение;</p> <p>ξ изслушват събеседниците си;</p>	
	<p>Стандарт 2: Ученикът се отнася с уважение към мнението на другите.</p> <p>ξ Очакван резултат 1: Ученикът уважава мнението на останалите участници в комуникативната ситуация.</p>	<p>Ученикът:</p> <p>ξ може с помощта на учителя да коментира коректно и точно изказванията на останалите участници в общуването;</p> <p>ξ умее да уважава различно от неговото мнение;</p> <p>ξ умее да се отнася толерантно и коректно към участниците в диалога с друг етнически произход;</p> <p>ξ може да изкаже мнението си, без да го налага на останалите участници в общуването;</p>		<p>На учениците се дава възможност да:</p> <p>ξ коментират изказванията на останалите участници в общуването;</p> <p>ξ изразяват собствено мнение;</p>	

<p>Ядро 4: Социокул- турна и езикова компетент- ност:</p> <p>Писмено общуване</p>	<p>Четене: Стандарт 2: Ученикът чете наум и доказва, че е разбрал основния смисъл на прочетеното.</p> <p>ξ Очакван резултат 1: Ученикът чете наум достъпен научнопопулярен или художест- вен текст и прави коментар на прочетеното, чрез който доказва, че е разбрал смисъла му.</p>	<p>Ученикът:</p> <p>ξ може да чете наум достъпен като съдържание и малък по обем научнопопулярен или художест- вен текст и да се ориентира в него;</p> <p>ξ може с помощта на учителя да ко- ментира прочетеното;</p> <p>ξ умее да изрази отношението си към прочетеното;</p> <p>ξ може да изрази смисъла на про- четеното с помощта на учителя;</p>		<p>На учениците се дава възможност да:</p> <p>ξ четат наум научнопо- пулярен и художест- вен текст;</p> <p>ξ коментират прочете- ното;</p> <p>ξ изразяват отношени- то си към прочетено- то;</p> <p>ξ изразяват смисъла на прочетеното;</p>	<p>Околен свят (четат научно- популярни текстове).</p>
	<p>Писане: Създаване и разбиране на писмени текстове:</p> <p>Стандарт 1: Ученикът създава съчинение по преживяване и по въобра- жение; може да напише и адре- сира лично писмо; създава текст, в който предава съдър- жанието на чужд повествова- телен текст.</p> <p>ξ Очакван резултат 1: Ученикът създава съчинение по преживяване;</p>	<p>Ученикът:</p> <p>ξ може с помощта на учителя да разкаже за свое преживяване;</p> <p>ξ може с помощта на учителя да подбере подходящи езикови сред- ства, за да изрази преживяванията, настроенията и чувствата си;</p>		<p>На учениците се дава възможност да:</p> <p>ξ съчиняват текст, в който да изразят свои вълнения, да разкажат за свои преживявания;</p>	

	<p>ξ Очакван резултат 2: Ученикът съчинява приказка по аналогия; по предложен герой; по дадено начало;</p> <p>ξ Очакван резултат 3: Ученикът може да напише и да адресира лично писмо;</p>	<p>Ученикът:</p> <p>ξ може с помощта на учителя да съчини приказка по аналогия на изучавана приказка;</p> <p>ξ може да включи литературен герой, направил му силно впечатление от изучавана приказка, в своя, измислена приказка с помощта на учителя;</p> <p>ξ може с помощта на учителя да съчини приказка по дадено начало;</p> <p>Ученикът:</p> <p>ξ може с помощта на учителя да напише кратко лично писмо, като се съобрази с изискванията за написването му;</p> <p>ξ умее да адресира правилно личното си писмо;</p>	<p>литературен герой,</p> <p>лично писмо,</p>	<p>На учениците се дава възможност да:</p> <p>ξ съчиняват собствена приказка по аналогия;</p> <p>ξ съчиняват собствена приказка по предложен герой;</p> <p>ξ съчиняват собствена приказка по дадено начало;</p> <p>На учениците се дава възможност да:</p> <p>ξ пишат писмо;</p>	
--	--	--	---	--	--

	<p>ξ Очакван резултат 4: Ученикът съчинява поздравителна картичка, съобщение и покана;</p> <p>ξ Очакван резултат 5: Ученикът създава текст, чрез който преразказва авторски повествователен художествен текст.</p>	<p>Ученикът:</p> <p>ξ може с помощта на учителя да съчини текст на поздравителна картичка по даден повод; съобщение; покана;</p> <p>ξ може да подбира с помощта на учителя подходящи изразни средства в съответствие със спецификата на жанра: поздравителна картичка, съобщение, покана.</p> <p>Ученикът:</p> <p>ξ може с помощта на учителя да преразкаже последователно кратък авторски повествователен текст – приказка, разказ, басня;</p> <p>ξ може при преразказването да се придържа към авторския повествователен текст, без да допуска извънконтекстови асоциации;</p> <p>ξ може с помощта на учителя да преразказва пълно авторския повествователен текст, като ползва и ключови думи – логически опори от него;</p>	<p>поздравителна картичка, съобщение, покана,</p> <p>преразказ,</p>	<p>ξ пишат поздравителна картичка;</p> <p>ξ съчиняват текст на съобщение;</p> <p>ξ изготвят покана по определен повод;</p> <p>На учениците се дава възможност да:</p> <p>ξ преразказват художествен повествователен текст (приказка, разказ, басня);</p> <p>ξ подбираят ключови думи от текста, необходими за преразказването му;</p>	<p>Изобразително изкуство; Домашен бит и техника (изработват поздравителна картичка, покана.</p>
--	--	---	---	--	--

Литература	<p>Стандарт 2: Ученикът съставя устен преразказ на отделен епизод или на кратък художествен текст.</p> <p>ξ Очакван резултат 1: Ученикът преразказва устно епизод (по избор) или кратка приказка, разказ, басня.</p>	<p>Ученикът:</p> <p>ξ може с помощта на учителя да преразкаже устно епизод от приказка, разказ, басня;</p> <p>ξ умее последователно да преразкаже епизодите, съставлящи случката, в кратка приказка, разказ, басня, като ги обвързва смислово и тематично;</p>		<p>На учениците се дава възможност да:</p> <p>ξ преразказват епизод от приказка, разказ, басня;</p> <p>ξ преразказват кратка приказка, разказ, басня;</p>	
	<p>Стандарт 3: Ученикът създава устно изказване с помощта на словесна или визуална опора.</p> <p>ξ Очакван резултат 1: Ученикът дава устен отговор на въпрос с помощта на словесна или визуална опора;</p> <p>ξ Очакван резултат 2: Ученикът участва в диалог по конкретна тема;</p>	<p>Ученикът:</p> <p>ξ може с помощта на учителя да формулира правилно отговора си на поставен въпрос, като се опира на художествения текст, на словесен граматически материал, на илюстрация и др;</p> <p>ξ може да се включва адекватно в диалог във връзка с конкретна тема в уроците по български език и литература, като се опира на художествения текст, на словесен граматически материал, илюстрация и пр.;</p>			

	<p>ξ Очакван резултат 3: Ученикът разказва устно по картина или серия от картини;</p> <p>ξ Очакван резултат 4: Ученикът създава съчинение по преживяване;</p> <p>ξ Очакван резултат 5: Ученикът съчинява приказка/разказ по дадена словесна опора;</p> <p>ξ Очакван резултат 6: Ученикът описва наблюдаван предмет, явление, животно, човек.</p>	<p>Ученикът:</p> <p>ξ може с помощта на учителя да разказва по картина или серия от картини;</p> <p>ξ може с помощта на учителя да разкаже за свое преживяване във връзка с конкретна ситуация (случка);</p> <p>ξ може с помощта на учителя да съчини кратка приказка или разказ по дадена словесна опора: по аналогия, по дадено начало, по предложен герой;</p> <p>ξ може с помощта на учителя да опише наблюдавана случка, явление, предмет, животно, човек, като подбира подходящи езикови средства, за да изгради описанието си.</p>		<p>На учениците се дава възможност да:</p> <p>ξ разказват по картина или по серия от картини;</p> <p>ξ разказват за свое преживяване;</p> <p>ξ съчиняват собствен текст на приказка/разказ на основата на словесна опора;</p> <p>ξ описват наблюдавана случка, явление, предмет, животно, човек.</p>	<p>Изобразително изкуство (разказват по картина).</p> <p>Околен свят (описват животно, предмет, явление).</p>
--	--	--	--	---	---

V. СПЕЦИФИЧНИ МЕТОДИ И ФОРМИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ПОСТИЖЕНИЯТА НА УЧЕНИКА ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА ВЪВ ВТОРИ КЛАС

1. БЪЛГАРСКИ ЕЗИК

Очакваните резултати от обучението по български език, свързани с уменията на ученика да си служи с основните езикови единици в съответствие с комуникативната ситуация /звук, буква, дума, изречение, текст/, както и с конкретно изучаваните във втори клас части на речта /съществително, прилагателно, глагол/, с различните по цел на изказване изречения /съобщително и въпросително/, да използва различни словоредни варианти; да изговаря правилно звучните съгласни в края на думата и пред беззвучни съгласни, глаголите, при които ударението пада на последната сричка и тези, които в мн.ч. се различават в зависимост от това дали в ед.ч. завършват на -а, -я или -м, да изговаря с подходяща интонация съобщително и въпросително изречение; да пише правилно буквите на гласните звукове с и без ударение и в крайната сричка на думата, звучните съгласни в края на думата и пред беззвучни съгласни, глаголите, при които ударението е на последната сричка, глаголи в мн.ч., и тези, които в ед.ч. завършват на -а, -я, -м, да отделя началото и края на съобщителното и въпросителното изречение, се установяват чрез наблюдение, диктовка, препис, задачи за създаване на кратки текстове в устна и писмена форма, за четене на различен четивен материал, за конструиране на съобщителни и въпросителни изречения, задачи за промяна на формата на думата за род и число при съществителните и прилагателните, за число – при глаголите, включване в различни форми на устно и писмено общуване. Използват се и тестови задачи.

2. ЛИТЕРАТУРА

Очакваните резултати от обучението по литература, свързани с уменията на ученика да се включва в групов дейност за създаване на игрови и сценични форми по литературни произведения /чрез четене на роли, куклен театър, сценично представление/; да разграничава на емпирично равнище художествен и нехудожествен текст, проза и стихове, повествование и описание, диалог и монолог в художествен текст; да разграничава в практически план приказка, разказ, стихотворение, гатанка, пословица, басня, народна песен; да открива на емпирично равнище епизодите в повествователен текст; да разграничава в практически план епитет, повторение, сравнение, изброяване; да познава съдържанието на част от най-значимите творби на българската литература за деца и на българския фолклор, включени в учебното съдържание за втори клас; да изразява отношението си към случката и героите в изучаваното литературно произведение, предпочитанията си към литературните герои и творби, като се аргументира; да отговаря на въпроси във връзка с изучаваното литературно произведение, да изказва мнението си и да може да поставя въпроси по изучаваното литературно произведение, се установяват чрез наблюдение и чрез поставяне на задачи за интерпретация на художествен текст, за съставяне на въпроси по него, за четене по роли, драматизация, изразително четене, преразказ, словесно обрисване,

илюстриране, подборно четене, подготовка и участие в сценично представление по художествен текст и др. Използват се и тестови задачи.

Очакваният резултат във връзка с уменията на ученика да се включва в обсъждането на самостоятелно прочетено литературно произведение и да изразява отношението си към прочетеното с помощта на учителя се установява чрез **наблюдение** и чрез поставяне на достъпни за възрастта **задачи за самостоятелно четене на литературно произведение и въпроси, активизиращи мисленето и пресъздаващото въображение, образно-емоционалната памет и речта на ученика**, както и отношението му към прочетеното, необходимостта да сподели читателските си предпочитания и оценка за прочетеното.

3. ФОРМИРАНЕ НА КОМУНИКАТИВНО-РЕЧЕВИ УМЕНИЯ

Очакваните резултати по отношение на уменията на ученика да си служи със средствата на речевия етикет, да участва в диалог, като разбира мястото си в него, без да прекъсва останалите участници и да уважава тяхното мнение, се установяват чрез **наблюдение** и чрез **поставяне на задачи, провокиращи участието на ученика за участие в диалог.**

Очакваните резултати във връзка с: уменията на ученика да разказва свързано и последователно съдържанието на чута история/ художествен текст/ и да прави кратък коментар; да чете наум достъпен научнопопулярен или художествен текст и да прави кратък коментар на прочетеното; да създава съчинение по преживяване и по въображение / приказка по аналогия, по предложен герой, по дадено начало/; да създава текст, в който да предава съдържанието на чужд повествователен текст; да преразказва устно епизод по избор или кратка приказка, разказ, басня; да разказва устно по картина или серия от картини; да описва наблюдавана случка, явление, предмет, животно, човек; и пр., се установяват чрез **наблюдение** и поставяне на задачи за: **преразказ на художествен текст, разказ по картина или серия от картини, съчиняване на собствен текст по дадена словесна или визуална опора** и др.

Съставянето и конструирането на съобщителни и въпросителни изречения чрез подходящ подбор на съществителни, прилагателни и глаголи, и създаването на текст в устна и писмена форма дават възможност за проверка и оценка на комуникативно-речевите умения и компетентности на ученика.

Оценяването на резултатите от обучението по български език и литература се осъществява чрез текуща оценка, както по всички останали учебни предмети.

VI. МЕТОДИЧЕСКИ УКАЗАНИЯ ЗА ПРИЛАГАНЕТО НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА ВЪВ ВТОРИ КЛАС

1. БЪЛГАРСКИ ЕЗИК

Във втори клас продължава процесът на усъвършенстването на уменията на учениците да си служат в практически план с езиковите и речевите единици, с които са се запознали още в периода на ограмотяване в първи клас: звук и буква, дума, изречение, текст.

Усъвършенстват се и уменията за правилно, съзнателно и изразително четене, за грамотно и четливо писане.

Продължава процесът на усъвършенстване на уменията за прилагане на знанията за някои правоговорни, правописни, пунктуационни и граматически норми.

Функционално-стилистичният подход, игровият подход, достъпният начин на поставяне на езиковите задачи, коректното използване на терминологията от учителя при конкретното изясняване на езиковата информация, провокирането на комуникативни ситуации, които предполагат използването на усвоените езикови знания, улесняват усвояването и затвърждаването, усъвършенстването на уменията на учениците да прилагат знанията от информационното ядро на включената в учебното съдържание езикова информация.

Знанията: за частите на речта / **съществително, прилагателно и глагол** / и техните форми за род и число; за разликата между **правописа и правоговора на звучните съгласни в края на думата и пред беззвучни съгласни**; за **изговора и правописа на г. аголите**, при които ударението пада на последната сричка и тези, при които в мъжествено число се различават в зависимост от окончанието си в единствено число на -а, -я или -м; за **изговора и правописа на съобщителното и въпросителното изречение**; за **различните словоредни варианти** в зависимост от целта на изказването; за **основната употреба на някои пунктуационни знаци, както и за отделянето на изреченията в текста**, се усвояват в практически план с помощта на учителя с оглед на функционирането им в речта. Езиковата информация не се интерпретира самоцелно и абстрактно, а в контекста на задачите и произтичащите от тях дейности, упражненията, които второкласниците изпълняват. Конкретните практически задачи и упражнения, предполагащи: **съставяне и конструиране на текст; съставяне или конструиране на изречение / съобщително и въпросително/; видоизменяне формата на думата за род и число /съществително и прилагателно/ и тяхното съгласуване по род и число, изменение на формата на глагола за число; за сравняване на сродни думи и различни форми на думата за проверка на правописа на звучните съгласни в края на думата или пред беззвучни съгласни; за проверка на правописа на гласните звукове в ударена и неударена сричка; съставяне на различни словоредни варианти; на съобщително и въпросително изречение; и др.**, съдействат за непринудено и естествено усвояване на иначе абстрактната езикова информация, интерпретирана в контекста на достъпни за възрастта дейности. Функционирането на езиковите единици в потока на речта се осъзнава в практически план с помощта на учителя. Осмислянето на езиковата информация се осъществява в контекста на използваните от учителя художествени и научнопопулярни текстове, в конструираните и създадените от самите ученици текстове, изречения и думи в изпълнение на конкретна задача.

2. ЛИТЕРАТУРА

2.1. Възприемане и осмисляне на художествен текст в урока по литература

Във втори клас се усъвършенстват формираните начални умения за възприемане и осмисляне на кратки по обем и достъпни като съдържание художествени текстове в първи клас. Изградените в първи клас начални представи за художествена образност се обогатяват и задълбочават чрез уроците по литература и включените в читанката за втори клас литературни и фолклорни произведения.

Познаването на емпирично равнище в първи клас на литературни творби от различни жанрове: приказка /народна, преразказана или авторизирана, авторска/, разказ, стихотворение, гатанка, пословица, без да се извежда теоретична информация за характерното за даден литературен вид, се задълбочава във втори клас чрез изучаването на анонимни, фолклорни произведения от посочените жанрове /приказка, гатанка и пословица/ и авторски литературни произведения /авторизирана и авторска приказка, разказ, стихотворение, гатанка/, като в учебното съдържание се включват и произведения от жанровете: басня и народна песен.

Чрез изучаването на кратки по обем и достъпни като тематика литературни произведения второкласниците се запознават с автори – класици в създаването на литература за деца у нас и по света. В съответствие с равнището на психофизическото развитие на второкласниците и техните интереси и потребности се изучават литературни произведения с разнообразна тематика, близка до детското светоусещане, съобразена с празниците от националния, природния и църковния календар на българина, както и с общочовешките ценности, намерили израз в литературата за деца на класици в жанровете приказка, разказ, басня и стихотворение по света. Наред с формирането на национално самосъзнание чрез изучаването на литературните и фолклорните произведения се цели и формиране на естетически вкус, и потребност от четене, и толерантност към българските граждани с различен етнически произход.

Чрез методическия похват **подборно четене** се осъществява с помощта на учителя възприемането и осмислянето на художествения текст на изучаваната литературна творба в хода на беседата на урока. Задълбочаването на читателските представи на второкласниците се осъществява чрез усъвършенстването на уменията им да **преразказват** художествен текст /епизоди от изучаваното литературно произведение или цялото, ако е малко по обем/; чрез **четене по роли**, ако приказката, разказът или баснята са в диалогична форма; чрез **изразително четене** с определяне на комуникативната задача с помощта на учителя; чрез **устно словесно обрисване** на портрета на героя или пейзажа, обрисувани от автора в неговото произведение; чрез **драматизация** и **сценично представяне на драматизирания текст** с помощта на учителя; чрез илюстриране на епизоди от изучаваното литературно произведение или изработване на серия от илюстрации.

По практически път второкласниците си изграждат начална представа за повторението, изброяването, епитета и сравнението и тяхната образна функция в изучаваните литературни произведения, без да се извежда теоретична литературоведска информация от учителя.

Чрез обогатяването на образните представи на второкласниците при изучаването на включените в читанката литературни и фолклорни произведения, чрез разширяването на гамата от чувства, настроения и преживявания като резултат от емоционалната съпричастност при възприемането на литературното произведение, чрез формирането и усъвършенстването на уменията на учениците за ориентация в случката и образите на героите /тяхното поведение, портрет, реч и взаимоотношения/ се съдейства за литературното развитие на децата в тази възраст.

2.2. Извънкласно четене

Започналият процес на формиране на начални умения за самостоятелно четене на литературни произведения и на формиране на потребност от четене в първи клас се задълбочава и усъвършенства във втори клас. На учениците се поставят задачи за самостоятелно четене на достъпни за възрастта литературни произведения, чрез които се цели разширяване и обогатяване на читателските им представи за изучаваните в уроците литературни произведения – във връзка с тяхната тема, жанр или авторска принадлежност. Допълнителното самостоятелно четене на други приказки с подобни герои или от същия автор, на други басни с подобна тематика и герои, на други разкази с подобна случка и герои или от същия автор, на други стихотворения с подобна тематика и пр., предоставя възможност на децата в практически план да търсят общото и различното в тези произведения и да разширят и обогатят читателските си представи за дадена тема, литературен вид или за творчеството на даден автор.

В уроците на извънкласно четене се четат или преразказват епизоди, направили силно впечатление на второкласниците при самостоятелното четене на литературното произведение вкъщи; чете се по роли, ако обсъжданото литературно произведение е в диалогична форма; обрисуват се с думи устно картини от литературното произведение, направили силно впечатление на учениците; чете се изразително авторската реч; подреждат се изложби с илюстрации, нарисувани от учениците при самостоятелното четене на произведението вкъщи; инсценира се конкретното съдържание на литературното произведение и пр. Чрез тези методически похвати се съдейства за коригиране и уравнивяване на читателските представи, изградени в резултат на самостоятелното четене на литературното произведение вкъщи, усъвършенства се четивната техника, формират се и се усъвършенстват уменията на учениците да общуват с авторския текст и с учителя по време на споделянето на собствени впечатления от прочетеното вкъщи.

Подредените с помощта на учителя изложби със сборници с приказки, разкази, стихотворения, басни, народни песни, пословици, гатанки и достъпни за възрастта приказни повести и романи за деца от български автори и писатели по света допълват и конкретизират представите на децата за даден жанр, тема или автор на литературни произведения.

Обсъждат се и научнопопулярни текстове с достъпна, заинтригуващо поднесена информация, кратки по обем – във връзка с творческата история за написването на популярно литературно произведение, във връзка с интересни факти от житейската и творческата биография на писателя и пр.

3. ФОРМИРАНЕ НА КОМУНИКАТИВНО-РЕЧЕВИ УМЕНИЯ

Чрез обучението по български език и литература в уроците за изучаване на езикови знания и за възприемане и осмисляне на конкретно литературно произведение се формират и усъвършенстват уменията на второкласниците да общуват помежду си, с учителя, с автора на литературното произведение посредством неговата творба, да се включват в диалог по конкретна тема – по повод на конкретна езикова информация или при коментара на фрагменти от изучаваното литературно произведение чрез подборното им четене и интерпретация.

Формирането на начални комуникативно-речеви умения чрез създаването на собствени устни и писмени текстове в първи клас продължава чрез усъвършенстването на тези умения във втори клас чрез задачи за конструиране и съставяне на текст в уроците по български език и чрез задачите за създаване на съчинение по преживяване, на приказка или разказ по дадена словесна опора, на съчинение по наблюдение – за описване на наблюдавана случка, явление, предмет, животно, човек, разказ по картина или серия от картини.

В самостоятелните, специално предназначени за формиране на комуникативно-речеви умения уроци, второкласниците имат възможност да се включват в различни комуникативни ситуации, предполагащи монологични и диалогични изяви в зависимост от комуникативната цел, да създават собствени текстове на съчинения и да преразказват художествени текстове.

Комуникативно-речевата насоченост на обучението по български език и литература във втори клас предполага усъвършенстването на уменията на учениците за ориентация в комуникативната ситуация, за адекватен избор на изразни средства за реализиране на комуникативната цел, за адекватно участие в диалог, за създаване и разбиране на устни и писмени текстове, за по-задълбочено запознаване с различните жанрови проявления на устната и писмената реч, достъпни за възрастта /устен отговор на въпрос, устен разказ по картина или серия от картини, преразказ на авторски повествователен текст на литературно произведение, съчинение по преживяване, съчинение по словесна или визуална опора, съчинение по наблюдение/.